Turkish Studies

Volume 14 Issue 3, 2019, p. 1167-1189

DOI: 10.29228/TurkishStudies.22441

ISSN: 1308-2140

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: 11.12.2018

✓ Accepted/Kabul: 10.06.2019

✍ Report Dates/Rapor Tarihleri: Referee 1 (16.01.2019)-Referee 2 (04.01.2019)-Referee 3 (12.01.2019)

This article was checked by iThenticate.

ORTAOKUL YEDİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN GÖRSEL OKURYAZARLIK BECERİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA*

Yusuf AVCI** - Gamze ÇELİK***

ÖZ

Görsel okuryazarlık son yıllarda önemi gittikçe artan bir beceridir. Bu araştırmanın amacı; ortaokul yedinci sınıf kademesinde görsel okuryazarlık becerisi için hazırlanmış olan etkinliklerin öğrencilerin görsel okuryazarlık becerileri ve görsel okumaya karşı tutumları üzerindeki etkisini araştırmaktır. Görsel okuryazarlık becerisinin geliştirilmesi, bireyin çevresini daha iyi algılamasına yardımcı olacaktır.

Araştırmada; nicel verilerle nitel verilerin birlikte değerlendirildiği karma model kullanılmıştır. Ölçek maddelerini oluşturmak için yirmi ortaokul öğrencisiyle görüşme yapıldı. Ölçeğin geliştirilmesinin ardından, nicel çalışmayla eş zamanlı olarak nitel veriler de elde edilmiştir. Bu nedenle Keşfedici Sıralı Desen kullanılmıştır. Araştırmada nicel araştırma modellerinden deneysel araştırma kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, Çanakkale merkezde öğrenimini sürdüren ortaokul yedinci sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise, toplam seksen sekiz ortaokul yedinci sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen Görsel Okuryazarlık Düzeyini Belirleme Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin geliştirilmesi için yirmi ortaokul öğrencisiyle görüşme yapılmıştır. Ayrıca Gömleksiz (2004) tarafından geliştirilen Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada nicel veri toplama araçlarından elde edilen verilerin analizinde farklı istatistiksel analizlerden yararlanılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi de kullanılmıştır. Veri toplama aracı görüşmedir. Dört Türkçe öğretmeni ve on yedinci sınıf öğrencisiyle birebir görüşme yapılmıştır.

* Bu araştırmada Türkçe Derslerinde Görsel Okuryazarlık Yoluyla Okuma Becerilerinin Geliştirilmesi: Bir Karma Yöntem Çalışması adlı doktora tezinde yer alan ölçeklerden ve görüşmelerden yararlanılmıştır.

** Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, E-posta: yavci@comu.edu.tr

*** Arş. Gör. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi, E-posta: gamzecerik@comu.edu.tr

Araştırmanın birinci alt probleminde; görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleri uygulanan grup ile uygulanmayan grubun görsel okuryazarlık beceri puanları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Araştırmanın ikinci alt probleminde; görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleri uygulanan grup ile uygulanmayan grubun okumaya karşı tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Ancak ortalamalara bakıldığı zaman, deney grubunun ortalamasının kontrol grubundan daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın üçüncü alt probleminde; görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleri uygulanan grubun görsel okuryazarlık becerisi düzeyinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Ancak ortalamalara bakıldığında; “erkek ve kız öğrenciler arasında cinsiyet yönünden görsel okuryazarlık becerisi benzerdir” şeklinde yorum yapılabilir. Araştırmanın dördüncü alt probleminde; görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleri uygulanan grubun televizyon seyretme sıklığına göre görsel okuryazarlık düzeyinde anlamlı bir farklılaşma olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleriyle ders almalarının ardından, televizyonu daha az izleyen öğrencilerde başarının fazla olduğu görülmüştür. Araştırmanın son alt probleminde ise; görsel okuryazarlık becerisi etkinliklerine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri, görsel okuryazarlık becerisi etkinliklerinin dersin daha etkili geçmesini sağladığı yönündedir.

Anahtar Kelimeler: Görsel okuryazarlık, okuma alışkanlığı, Türkçe öğretim programları.

AN INVESTIGATION ON VISUAL LITERACY OF SEVENTH CLASSROOM SECONDARY SCHOOL

ABSTRACT

Visual literacy has become an increasingly important skill in recent years. This dissertation seeks to examine the effects of visual literacy activities, which were developed to gain visual literacy skills for the 7th grade level, on the students' visual literacy skills and their reading attitudes. Improving visual literacy skill will also help individual to comprehend his/her environment well.

The study follows a sequential explanatory mixed methods research design in which quantitative and qualitative data are collected respectively. For the quantitative part of the research, an experimental research was designed. The population of study consists of the 7th grade level of students in central district of Çanakkale province. The researcher developed data collection tool entitled 'The Scale of Determination Visual Literacy Level' based on 20 interviews with elementary school students. In addition, 'The Scale of Attitude towards Reading Habit' developed by Gömleksiz (2004) was utilized. Totally 88 students at the 7th grade level were reached for the sample of study. Statistical analyses were applied to gathered data with these quantitative data collection tools. Concurrently, semi-structured interviews were conducted with four Turkish Language teachers and ten 7th grade students in order to collect in-depth data.

According to the results regarding the first research question, there is no significant difference between the visual literacy skill scores of students in the control and experimental groups. The results pertaining to the second research questions how that there is no significant difference between the scores of attitude towards readings in the control and experimental groups. However, the average score of experimental group students is higher than the control group's score. Further, the results of the third research question reveal that there is no significant difference between the visual literacy skill levels of the treatment group according to their gender. Yet, we can infer that the visual literacy skills of male and female students are similar to each other when we look at their average scores. Pursuant to the results related to the fourth research question, there is a significant difference between the students in the treatment group in relation to their frequency level of watching TV. Following the teaching period enhanced with the activities for visual literacy skill development, the students who watched TV less became more successful in the learning process. According to the results of the last research question, the interviews with teacher and students as to visual literacy skill activities support that the activities contributed to lessons to make them more productive and effective.

STRUCTURED ABSTRACT

With the development of technology, the first signs of the changes in our lives have started to be seen many years ago. As we see, the paintings and drawings are used as a means of communication from the first ages. Works with these drawings and paintings can be found in other studies (Villon 1854'ten akt: Manguel, 2010, s. 131, İpek, 2003, Dondis 1973'den Akt. Akçam 2006, Blanck, 2000).

Studies on visual literacy have increased in recent years in our country. When we look at the studies conducted in our country, the studies in general are not intended to be applied (Anafarta, 2001; Balun, 2008; Gldař, 2012; Gnay, 2008; Kiran, 2008; Kuru, 2008; Tanrıverdi ve Apak, 2013). Studies has shown that visual literacy skills can be improved (Gerrard, 2008; Golubieski, 2003; Frey ve Fisher, 2010; Lee, 2010; Robertson, 2007). In addition, these studies are available for scale development (Gerrard, 2008; Golubieski, 2003; Frey ve Fisher, 2010; Lee, 2010; Robertson, 2007). Our study carries difference from other studies with the aim to determine whether visual literacy and reading skills can be developed in practice through visual literacy skills at the secondary school level.

It is observed situation in schools that students who are against reading show negative attitude. Although we live in 21st century, there are students who cannot comprehend the importance of reading. Today, the number of students who have completed the school year without opening a single book cover is not very small. The low level of reading in our country, unfortunately, has suggested that there is a need to do this research.

The purpose of this research; The aim of this course is to investigate the effects of the activities prepared for visual literacy skills for the seventh grade of secondary school on the students' visual literacy skills

and attitudes towards reading. In response to this general objective, the following research questions are answered:

1. Is there a significant difference between visual literacy skills scores and visual literacy skills scores?
2. Is there a significant difference between the scores of the visual literacy skills group and the group's attitude towards reading?
3. Does the level of visual literacy skills of the group with visual literacy skills show a significant difference according to gender?
4. Does the visual literacy level differ significantly according to the frequency of watching TV?
5. What are the views of teachers and students about visual literacy skills?

The aim of this study was to improve the reading skills of visual literacy in Turkish lessons. The mixed method is a new methodology. It is the most suitable model for the purpose of this research in terms of giving both the quantitative findings and the chance to evaluate the qualitative findings together. Survey and interview techniques were used to collect data. In addition, works in the activities were examined. The findings of the research were enriched by the information obtained from the literature review.

In the experimental study, the population of the research consists of seventh grade students in Canakkale province. Sample of the research consist of 88 students studying in Hüseyin Akif Terzioğlu Middle School and Ömer Mart Secondary School in Canakkale province.

In the study conducted by Doğru (2014), it is determined whether the visual arts course in high school has an effect on the students' visual literacy skill level. This is an experimental study showing descriptive features. Semi-structured interviews were conducted with the visual arts teachers who are working at the school. Experimental and control groups were determined. These two groups were applied during the study. According to the results of the study; It is seen that there is no significant difference in visual literacy level among the students attending the visual arts. However, according to a different achievement test, there were significant differences in the visual literacy level of the students who did not take the course. This is similar to our work.

As a result of this research; visual literacy skills are not significantly different between the group's visual literacy skills and the pre-test and post-test scores. There is no significant difference in attitudes towards reading. However, the high number of experimental group scores on the averages shows that visual literacy skills have a positive effect on students' visual literacy skills and attitudes towards reading. In addition, after the courses on visual literacy skills that students took, it was found that the success of the students who watch TV less was increased. Students' interest in activity studies and their performance in the study indicate that they have sufficient level of visual literacy skills. In addition, interviews with teachers and students showed that the visuals were useful in the effective implementation of the lessons.

Keywords: Visual literacy, reading attitude, Turkish language teaching curriculum.

Giriş

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte hayatımızda meydana gelen değişimlerin ilk işaretleri aslında günümüzden seneler önce de görülmeye başlanmıştır. Resimlerin, çizimlerin bir iletişim aracı olarak kullanıldığı daha ilk çağlarda da görülmektedir. Yapılan araştırmalarda bu çizimlerin ve resimlerin yer aldığı eserler tespit edilmiştir (Villon 1854'ten akt: Manguel, 2010, s. 131, İpek, 2003, Dondis 1973'den Akt. Akçam 2006, Blanck, 2000).

Görsel okuryazarlıkla ilgili yapılan çalışmalar son yıllarda ülkemizde artış göstermiştir. Ülkemizde yapılan çalışmalara bakıldığında genel olarak çalışmalar uygulamaya yönelik değildir (Anafarta, 2001; Balun, 2008; GÜltaş, 2012; Günay, 2008; Kıran, 2008; Kuru, 2008; Tanrıverdi ve Apak, 2013). Yapılan araştırmalar görsel okuryazarlık becerisinin geliştirilebileceğini ortaya koymuştur (Gerrard, 2008; Golubieski, 2003; Frey ve Fisher, 2010; Lee, 2010; Robertson, 2007). Ayrıca bu çalışmalar içinde ölçek geliştirmeye yönelik olanlar da mevcuttur (Arslan ve Nalinci, 2014; Şahin ve Kıran, 2012). Bizim çalışmamız ortaokul düzeyinde öğrencilerin görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleriyle uygulamalı olarak görsel okuryazarlık ve okuma becerilerinin geliştirilip geliştirilemeyeceğini tespit etmeyi amaçlaması yönüyle farklılık taşımaktadır.

Problem Durumu

Okumaya karşı öğrencilerin olumsuz bir tutum sergiliyor olması okullarda gözlemlenen bir durumdur. İki binli yıllarda yaşıyor olmamıza rağmen okumanın önemini kavrayamamış öğrenciler görmekteyiz. Bugün eğitime devam eden öğrencilerden bir yıl boyunca tek bir kitap kapağı açmadan eğitim yılını tamamlayanların sayısı hiç de az değil. Ülkemizde okuma seviyesinin ne yazık ki çok düşük olması, bu konuda bir çalışma yapılması gerektiğini düşündürmüştür.

Araştırmamızın temel düşüncesi; ortaokul yedinci sınıf düzeyinde görsel okuryazarlık eğitimi alan ve almayan öğrencilerin görsel okuryazarlık becerileri ve okumaya karşı tutumlarında herhangi bir farkın olup olmayacağını tespit edilmesidir. Okumaya karşı olumlu bir tutum oluşturmak günümüzün teknolojisinin sınırsız imkânlarından yararlanarak mümkün olabilir. Okuma metinlerini, öğrencilerin ilgisini çeken görsellerle birleştirebilirsek, okumaya ilgileri artacak ve okuma becerileri de gelişebilecektir. Bu şekilde verilecek bir eğitimle, öğrencilerin görsel okuryazarlık becerileri de gelişebilir.

Yapılan kaynak araştırmasında, araştırmaya yol gösterici olarak Shurtleff (2006, s. 2732)'in yapmış olduğu çalışma örnek oluşturmıştır. Bu çalışmada öğretmenlik yapan araştırmacı, İngilizce derslerinde öğrencilerin okumaya karşı ilgisizliğini gözlemlemiştir. Bu durumu değiştirmenin yolu olarak, okuma metinleriyle görsellerin derslerde bir arada kullanılmasının faydalı olabileceği yargısına varmıştır. Bu amaçla edebî metinleri işlerken, video ve hikâye haritalarından yararlanmıştır.

Bu çalışmada kullanılan görseller karikatür, resim, video ve fotoğraflarla sınırlandırılmıştır. Karikatür, resim, fotoğraf ve videolardan oluşan etkinliklerle okuma metinleri işlenmiştir. Böylece öğrencilerin görsel okuryazarlık becerilerinde ve okumaya karşı tutumlarında olumlu yönde bir gelişme olacağı düşünülmüştür. Bu durumun etkileri incelenmek istenmiştir.

Amaç

Bu araştırmanın amacı; ortaokul yedinci sınıf kademesinde görsel okuryazarlık becerisi için hazırlanmış olan etkinliklerin öğrencilerin görsel okuryazarlık becerileri ve okumaya karşı tutumları üzerinde etkisi olup olmadığını araştırmaktır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap bulmaya çalışılmıştır:

1. Görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleri uygulanan grup ile uygulanmayan grubun görsel okuryazarlık becerisi puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleri uygulanan grup ile uygulanmayan grubun okumaya karşı tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleri uygulanan grubun görsel okuryazarlık becerisi düzeyi cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleri uygulanan grubun TV seyretme sıklığına göre görsel okuryazarlık düzeyi anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Görsel okuryazarlık becerisi etkinliklerine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Türkçe derslerinde görsel okuryazarlıkla okuma becerisini geliştirmeyi amaçlayan çalışmada karma yöntem uygulanmıştır. Karma yöntem metodoloji olarak yeni bir yöntemdir. Hem nicel bulguları, hem de nitel bulguları birlikte değerlendirme şansı vermesi yönüyle bu araştırmanın amacı için en uygun görülen modeldir. Araştırmada verilerin toplanmasında anket ve görüşme tekniklerinden yararlanılmıştır. Ayrıca yapılan etkinliklerdeki çalışmalar incelenmiştir. Araştırma bulguları literatür taraması sonucunda elde edilen bilgilerle de desteklenerek zenginleştirilmiştir.

Araştırma Grubu

Araştırmanın ölçek geliştirme sürecinde Çanakkale ilinde Gazi Ortaokulunda öğrenim gören yirmi öğrenciyle görüşme yapılmıştır. Öğrenciler belirlenirken, gönüllü olan öğrencilerle görüşme yapılmasına karar verilmiştir. Çanakkale ilinde yedinci sınıfta öğrenim gören toplam iki yüz elli öğrenciye geliştirilen ölçek uygulanmıştır. Bu öğrencilerden iki yüz yirmi dört ölçek değerlendirmeye alınmıştır.

Deneyisel araştırmada araştırmanın evrenini Çanakkale ili yedinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemi ise Çanakkale ilinde bulunan Hüseyin Akif Terzioğlu Ortaokulu ve Ömer Mart Ortaokulu yedinci sınıf öğrencilerinden toplam seksen sekiz öğrenci oluşturmaktadır. Okullar belirlenirken Çanakkale ilinde bulunan ortaokullar değerlendirilmiş, birbirine benzer özellikte olan, öğrenci başarıları benzer olan iki ortaokulda uygulama yapılmasına karar verilmiştir. Okullara gidilerek, yöneticilerle görüşülmüştür. Okul müdürleri böyle bir uygulama yapılmasına destek olacaklarını söylemişlerdir. Bunun üzerine okullarda uygulama yapılmıştır.

Nicel araştırmanın ardından yapılan nitel çalışmada uygulamanın yapıldığı okullardaki dört Türkçe öğretmeniyle görüşme yapılmıştır. Toplam on tane yedinci sınıf öğrencisiyle de görüşme yapılmıştır. Türkçe öğretmenleriyle görüşme yapmak öğretmenlerin tecrübelerinden yararlanmak açısından araştırmaya katkı sunmuştur ve araştırmamızı zenginleştirmiştir. Öğretmenlere danışılarak başarılı, orta düzeyde başarılı ve başarısı daha az olan öğrenciler tespit edilmiş ve bu öğrencilerle görüşülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Yedinci sınıf öğrencilerinin görsel okuryazarlık becerisi düzeylerini belirlemek amacıyla bir ölçek geliştirilmiştir. Öğrencilerin Görsel Okuryazarlık Düzeyini Belirleme Ölçeği hazırlanırken öncelikle ortaokul yedinci sınıf öğrencilerinin görüşlerini almak ve ölçek maddelerini geliştirmek amacıyla öğrencilerle görüşme yapılmıştır. Gazi Ortaokulundan toplam yirmi öğrenciyle yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır.

Bu çerçevede elli dört maddelik bir madde havuzu meydana getirilmiştir. Eğitim uzmanı iki ve Türkçe Eğitimsi iki uzman öğretim görevlisinin görüşleri alınarak, ölçekte görülen eksikler düzeltilmiştir. Ölçeğin yazım kuralları açısından ve şekil olarak görülen yanlışları tekrar gözden geçirilmiştir. Bundan sonra, bir grup yedinci sınıf öğrencisinden ölçek maddelerinin okunması istenmiştir. Öğrencilerden ölçeğin maddelerini anlayıp anlamadıkları konusunda bilgi alınmıştır. Öğrencilerin belirtmiş olduğu anlaşılmayan maddeler, ilgili alan uzmanı öğretim üyelerinin görüşleri alınarak değiştirilmiştir. Yapılan düzeltmelerin ardından, kırk üç maddelik deneme formu oluşturulmuştur.

Öğrencilerin Görsel Okuryazarlık Düzeyini Belirleme Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik çalışmalarına Çanakkale il merkezinde bulunan Gazi Ortaokulu öğrencilerinden toplam iki yüz elli öğrenci katılmıştır. Ölçeği eksik yanıtlayan öğrencilerin ölçekleri çalışmadan çıkarılmıştır. Toplam iki yüz yirmi dört ölçek değerlendirilmeye alınmıştır.

Ölçek geliştirme çalışması için yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda KMO katsayısı .958 olarak hesaplanmıştır. Ölçek otuz dört maddeye inmiştir. Ölçeğin toplam beş boyuttan oluştuğu tespit edilmiştir. Bu boyutlar; “görsellerle algılama, görsellerden anlam çıkarma, etik değerler ve görsellerin seçimi, görsel tasarlama, görselsiz metinlerle algılama”dır. Doğrulayıcı faktör analizi de yapılmış, elde edilen istatistiksel bulgular, faktör yapısının toplanan verilerle uyum gösterdiğini ortaya koymuştur.

Deney grubu ve kontrol grubunda bulunan öğrencilere araştırmanın başında ve sonunda “Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği” uygulanmıştır. Böylece öğrencilerin kitap okumaya karşı tutumlarında bir değişim olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu tutum ölçeği, Gömleksiz (2004) tarafından geliştirilmiştir. Araştırmacıdan gerekli izinler alındıktan sonra ortaokul öğretmenlerine ölçek gösterilmiştir. Ortaokul yedinci sınıf öğrencilerinin anlayabileceği konusunda öğretmenler olumlu görüşlerini belirtmişlerdir. Daha sonra Gazi Ortaokulu öğrencilerinden yüz yirmi kişiye ölçek uygulanmış ve ölçeğin güvenirliği, Cronbach's Alpha= ,91 olarak bulunmuştur. Böylece ölçeğin araştırmada kullanılmasında bir sakınca olmadığı görülmüştür.

Verilerin Toplanması

Asıl uygulama için, okulda başarı durumları birbirine benzer olan iki yedinci sınıf belirlenmiştir. Araştırmada kullanılacak olan ölçme aracı geliştirme çalışmaları Nisan 2015'te başlamış ve Haziran ayına kadar sürmüştür. Deneysel araştırma ise 2015-2016 eğitim-öğretim yılında ortaokullarda tamamlanmıştır. Okulların fiziksel şartları benzerdir. Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri de genel olarak aynı düzeydedir. Çalışmanın başında öğrencilere ölçekler uygulanmıştır. Böylece araştırma öncesindeki durumlarının nasıl olduğu belirlenmek istenmiştir. Seçilen sınıflardan birisi kontrol grubu olurken diğeri, görsel okuryazarlık becerisi etkinliklerinin uygulandığı deney grubu olmuştur. Pilot uygulamadaki çalışma asıl uygulamada tekrar yapılmıştır. Kontrol grubunda geleneksel şekilde ders işlenmiştir. Deney grubunda ise, görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleriyle birlikte ders işleniş sürdürülmüştür. Deney grubunda ve kontrol grubunda bütün etkinliklere katılmış olan yirmi ikişer öğrencinin çalışmalarına bakılmıştır.

Çalışmanın sonunda, araştırmacının hazırlamış olduğu Görsel Okuryazarlık Becerisi Ölçeği öğrencilere uygulanmıştır. Ayrıca okumaya karşı tutumlarında bir değişimin olup olmadığına bakılması için de, izin alınarak kullanılan Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği öğrencilere uygulanmıştır (Gömleksiz, 2004). Gerekli istatistik hesaplamalar yapılarak araştırmanın nicel kısmı tamamlanmıştır.

Araştırmanın sonunda tekrar nitel araştırma yapılmıştır. Keşfedici sıralı desen uygulandığı için, nicel çalışmayla eş zamanlı olarak nitel veriler de elde edilmiştir. Öğretmenlerle ve öğrencilerle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, sabit seçenekli cevaplamanın

yanında, öğrenilmek istenen konularda derinlemesine bilgi almayı da sağlamaktadır. Ancak kimi zaman konunun dağılmasına neden olması yönüyle dezavantajlıdır (Büyüköztürk vd. 2014: 151-152).

Görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Daha sonra araştırmacı tarafından kayıtlar dinlenmiş ve yazılmıştır. Bir eğitim uzmanı ile birlikte görüşmeler analiz edilmiştir. Elde edilen bütün veriler değerlendirilmiştir.

Uygulanan Etkinlikler

Türkçe derslerinde deney ve kontrol gruplarında altı haftalık bir program uygulanmıştır. Derslerde işlenecek olan Kişisel Gelişim Temasında deney grubunda görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleriyle metinler işlenmiştir. Kontrol grubunda ise dersler geleneksel şekilde sürdürülmüştür.

Tablo 1: Kişisel Gelişim Teması

Bu Temada İşlenecek Metinler

Metinler	Türler	Yazarlar	Süre
1. Güneşe Doğru	Öykü	Hakkı ÖZKAN	2 ders saati
2. Uzun Mehmet	Biyografi	Turan OFLAZOĞLU- Emin ÇAKIROĞLU	1 ders saati
3. Görme, Anlama Merakı	Söyleşi	Prof. Sabri Esat SİYAVUŞGİL	1 ders saati
4. Kim Olduğunuz Üzerine	Deneme	Ahmet Şerif İZGÖREN	1 ders saati
5. İlk Elbisem	Öykü	Bekir ÖZCAN	1 ders saati

Tablo 1’de Kişisel Gelişim temasında bulunan yazarlar ve işlenen metinler vardır. Önce Hüseyin Akif Terzioğlu Ortaokulunda yedinci sınıfın iki farklı şubesinde pilot uygulama yapılmış, pilot uygulamada görülen aksaklıklar düzeltilmiştir. Ardından Ömer Mart Ortaokulunda iki farklı yedinci sınıf şubesinde asıl uygulama yapılmıştır.

Görsel Okuryazarlık Becerisi Etkinlikleri

Tablo 2: Uygulanan Etkinlikler

Metin	Etkinlik Adı	Etkinliğin Amacı
Güneşe Doğru	Kavramları Resimle Anlatmak	Metinden görsel üretme
Güneşe Doğru	Görsellerdeki Sihir	Sunum hazırlama
Uzun Mehmet	Zamanda Yolculuk	Dil bilgisinde şekillerden yararlanma
Uzun Mehmet	Madende Işık	Fotoğraf yorumu
Uzun Mehmet	Madende Yaşam	Sunum hazırlama
Görme Anlama Merakı	Bir Tablonun Yorumu	Resimden metin oluşturma
Görme Anlama Merakı	Doğru Bakabilmek	Resimden metin oluşturma
Kim Olduğunuz Üzerine	Video Yorumu	Videodan metin oluşturma
Kim Olduğunuz Üzerine	Kendimi Arıyorum	Karikatürden metin oluşturma
Kim Olduğunuz Üzerine	Deyim ve Karikatürler	Deyimden karikatür oluşturma
İlk Elbisem	Karton Üzerine Görsel Tasarım	Hikâyeden görsel oluşturma

Araştırmada uygulanacak etkinlikler için araştırmacı literatür taraması yapmıştır. Hazırlanmış olduğu etkinlikler için uzman görüşü almıştır. Daha sonra da etkinliklere son şeklini vermiştir. Etkinlikler hazırlanırken hem metinden görsel oluşturma, hem de görselden metin oluşturma çalışmalarına yer verilmesine önem verilmiştir. Görsel okuryazarlık becerisinin geliştirilebileceği etkinlikler oluşturulmuştur.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, araştırmayla ilgili olan bulgular ve yorumlar alt problemler yoluyla sırayla incelenmiştir.

Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi “Görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleri uygulanan grup ile uygulanmayan grubun görsel okuryazarlık becerisi puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” şeklindedir. Bu alt problemle ilgili olarak, araştırmanın deneysel sürecinde Türkçe dersi kapsamında yedinci sınıf deney grubu öğrencilerine, Kişisel Gelişim temasında yer alan metinler, araştırmacının hazırlamış olduğu görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleri dâhil edilerek Türkçe Dersi Öğretim Programındaki kazanımlarla birlikte işlenmiştir. Kontrol grubunda ise, aynı ders geleneksel şekilde işlenmiştir. Deneysel sürecin başında ve sonunda araştırmacı tarafından geliştirilen Öğrencilerin Görsel Okuryazarlık Düzeyini Belirleme Ölçeği uygulanmıştır. Öğrencilerin, Öğrencilerin Görsel Okuryazarlık Düzeyini Belirleme Ölçeği’nden almış oldukları ön test ve son test puanları karşılaştırılarak, kullanılan görsel okuryazarlık becerisi etkinliklerinin, uygulanan grup ile uygulanmayan grubun görsel okuryazarlık becerisi puanları arasında anlamlı bir farklılık meydana getirip getirmediği incelenmiştir.

İstatistik işlemlerine başlamadan önce ters maddeler belirlenmiştir. Ters kodlama, ölçülen varlığın sahip olduğu bir özelliğin, ölçüm yapana göre daha farklı bir anlam taşıdığı zamanlarda yapılan bir işlemdir (Can, 2014). Ters maddeler yeniden kodlanarak, olumsuz ifadeye sahip olan maddelerin puan aralığı 1-5 arasında düzenlenmiştir. İşlemlere başlamadan önce ayrıca normallik değerlerine bakılmıştır.

Tablo 3: Öğrencilerin Görsel Okuryazarlık Becerisi Ölçeği Ön Testinden Aldıkları Puanlara İlişkin Kurtosis ve Skewness Değerleri

Grup	N	Kurtosis	Skewness
Deney grubu görsel okuryazarlık öntest puanları	22	-,409	-,822
Kontrol grubu görsel okuryazarlık öntest puanları	22	-,353	-,872

Tablo 3 incelendiğinde deney ve kontrol grubunun basıklık (Kurtosis) ve çarpıklık (Skewness) değeri -1 ve 1 arasında değişmektedir. Bu değerler -1 ve +1 arasında olduğundan deney ve kontrol grubunun Görsel Okuryazarlık Becerisi ön test puanlarının normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Bu nedenle parametrik testlerden bağımsız iki grup t-testi kullanılarak deney ve kontrol grubunun Görsel Okuryazarlık Becerisi ön test puanları karşılaştırılmıştır.

Tablo 4: Deney ve Kontrol Gruplarının Görsel Okuryazarlık Becerisi Ölçeği Ön Test Puanları İle İlgili Sonuçlar

Ön Test					
Grup	N	$\bar{X}$	Ss	t	P
Deney Grubu	22	3,68	1,13	,145	,885
Kontrol Grubu	22	3,34	0,86		

Tablo 4’e göre görsel okuryazarlık becerisi ön test puanları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür ($t(42) = .145$, $p > .05$). Bir başka ifade ile deney ve kontrol grubunun ön test puanlarının benzer olduğu ifade edilebilir. Grupların ön test puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığından araştırmanın birinci alt problemine yanıt aranması için grupların son test puanları karşılaştırılmıştır.

Tablo 5: Öğrencilerin Görsel Okuryazarlık Becerisi Ölçeği Son Testinden Aldıkları Puanlara İlişkin Kurtosis ve Skewness Değerleri

Grup	N	Kurtosis	Skewness
Deney grubu görsel okuryazarlık sontest puanları	22	1,899	-1,552
Kontrol grubu görsel okuryazarlık sontest puanları	22	-,276	-,944

Tablo 5 incelendiğinde; deney ve kontrol grubunun basıklık (Kurtosis) ve çarpıklık (Skewness) değeri -1 ve 1 arasında değişmemektedir. Bu değerler -1 ve +1 arasında olmadığından deney ve kontrol grubunun Görsel Okuryazarlık Becerisi son test puanlarının normal dağılım göstermediği söylenebilir. Bu nedenle non-parametrik testlerden MannWhitney U testi kullanılarak deney ve kontrol grubunun Görsel Okuryazarlık Becerisi son test puanları karşılaştırılmıştır.

Tablo 6: Deney ve Kontrol Gruplarının Görsel Okuryazarlık Becerisi Ölçeği Son Test Puanları İle İlgili Sonuçlar

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Deney grubu	22	25,45	560	177	,127
Kontrol grubu	22	19,55	430		

Tablo 6'da görüldüğü gibi, son test sonuçlarına göre; deney grubunun görsel okuryazarlık becerisi başarı ortalaması puanı ile kontrol grubunun görsel okuryazarlık becerisi başarı ortalaması arasında 0.05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bir farklılık ($p=.127$) bulunmadığı saptanmıştır.

Analiz sonuçlarına göre; deney grubunun ortalaması ($\bar{X}=4.03$) kontrol grubundan ($\bar{X}=3.59$) yüksek olmasına rağmen aradaki fark anlamlı değildir. Bu sonuca göre; uygulama iki grup arasında bir fark yaratmamıştır. Bunun nedeni; günümüzde gençlerin teknolojiyle iç içe yaşamalarından kaynaklanmış olabilir. Sürekli görsel mesajlar etkisinde kaldıkları için ve görsellere alışkın oldukları için, etkinlikler aşına oldukları çalışmalar olabilir. Marc Prensky'nin Dijital Yerliler adlı çalışmasında bu duruma yer verilmiştir (Prensky (2001, s. 1-2).

Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt problemi “Görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleri uygulanan grup ile uygulanmayan grubun **okumaya karşı tutum puanları** arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” şeklindedir. Bu alt problemle ilgili olarak, aynı şekilde araştırmanın deneysel sürecinde Türkçe dersi kapsamında yedinci sınıf deney grubu öğrencileriyle, Kişisel Gelişim temasında yer alan metinler işlenmiştir. Dersin işlenişine araştırmacının hazırlamış olduğu görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleri dâhil edilerek Türkçe Dersi Öğretim Programındaki kazanımlarla birlikte ders işlenmiştir. Kontrol grubunda ise; aynı ders geleneksel şekilde sürdürülmüştür. Deneysel sürecin başında ve sonunda Gömleksiz (2009) tarafından geliştirilen Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği uygulanmıştır. Öğrencilerin, Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği'nden almış oldukları ön test ve son test puanları karşılaştırılarak, kullanılan görsel okuryazarlık becerisi etkinliklerinin, uygulanan grup ile uygulanmayan grubun okumaya karşı tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık meydana getirip getirmediği incelenmiştir.

Tablo 7: Öğrencilerin Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği Ön Testinden Aldıkları Puanlara İlişkin Kurtosis ve Skewness Değerleri

Grup	N	Kurtosis	Skewness
Deney grubu tutum ölçeği öntest puanları	22	,476	-,973
Kontrol grubu tutum ölçeği öntest puanları	22	-,471	-,805

Tablo 7 incelendiğinde deney ve kontrol grubunun basıklık (Kurtosis) ve çarpıklık (Skewness) değeri -1 ve 1 arasında değişmektedir. Bu değerler -1 ve +1 arasında olduğundan deney ve kontrol grubunun Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum ön test puanlarının normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Bu nedenle parametrik testlerden bağımsız iki grup t testi kullanılarak deney ve kontrol grubunun Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum ön test puanları karşılaştırılmıştır.

Tablo 8: Deney ve Kontrol Gruplarının Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği Ön Test Puanları İle İlgili Sonuçlar

Ön Test					
Gurup	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Deney Gurubu	22	3,96	,78	,888	,380
Kontrol Gurubu	22	3,74	,89		

Tablo 8’de görüldüğü gibi deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarına ilişkin ön test puanları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür ($t(42)=.888, p>.05$). Bir başka ifade ile deney ve kontrol grubunun ön test puanlarının benzer olduğu ifade edilebilir. Grupların ön test puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığından araştırmanın ikinci alt problemine yanıt aranması için grupların son test puanları karşılaştırılmıştır.

Tablo 9: Öğrencilerin Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği Son Testinden Aldıkları Puanlara İlişkin Kurtosis ve Skewness Değerleri

Grup	N	Kurtosis	Skewness
Deney grubu kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutum son test puanları	22	.121	-1.021
Kontrol grubu kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutum son test puanları	22	.370	-1.080

Tablo 9 incelendiğinde deney ve kontrol grubunun basıklık (Kurtosis) ve çarpıklık (Skewness) değeri -1 ve 1 arasında değişmemektedir. Bu değerler -1 ve +1 arasında olmadığından deney ve kontrol grubunun Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum son test puanlarının normal dağılım göstermediği söylenebilir. Bu nedenle non-parametrik testlerden Mann-Whitney U testi kullanılarak deney ve kontrol grubunun Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum son test puanları karşılaştırılmıştır.

Tablo 10: Deney ve Kontrol Gruplarının Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği Son Test Puanları İle İlgili Sonuçlar

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney Grubu	22	23.09	508	229	.760
Kontrol Grubu	22	21.91	482		

Tablo 10’a göre; deney grubunun Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeğinden aldıkları başarı ortalaması puanı ile kontrol grubunun kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutum başarı puanı ortalamasında .05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bir farklılık ($p=.76$) bulunmadığı saptanmıştır.

Analiz sonuçlarına göre; görsellerle birlikte yapılan etkinliklerin okuma alışkanlığına ilişkin tutum üzerinde anlamlı derecede bir farklılık oluşturmadığını göstermektedir. Ancak ortalamalara bakıldığı zaman, deney grubunun ortalamasının ($\bar{X}=3.95$) kontrol grubundan ($\bar{X}=3.88$) daha

yüksek olduğu görülecektir. Bu durum görsellerin okuma alışkanlığına ilişkin tutumu olumlu yönde etkileyebileceğini göstermektedir.

Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt probleminde “Görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleri uygulanan grubun görsel okuryazarlık becerisi düzeyi cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” probleminin incelenmesi için öncelikle grupların ön test puanları karşılaştırılmıştır. Grupların ön test puanlarının normal dağılıma uygun olup olmadığı test edilmiştir. Bunun için erkek ve kadınların Öğrencilerin Görsel Okuryazarlık Düzeyini Belirleme Ölçeği’nden aldıkları puanların Kurtosis (basıklık) ve Skewness (çarpıklık) değerlerine bakılmıştır.

Tablo 11: Öğrencilerin Görsel Okuryazarlık Düzeyini Belirleme Ölçeğinden Cinsiyet Değişkenine Göre Ön Testten Almış Oldukları Puanların Kurtosis ve Skewness Değerleri

Cinsiyet	N	Kurtosis	Skewness
Kadın	9	.089	-.828
Erkek	13	-.208	-.955

Tablo 11 incelendiğinde kadın ve erkek grubunun basıklık (Kurtosis) ve çarpıklık (Skewness) değeri -1 ve 1 arasında değişmektedir. Bu değerler -1 ve +1 arasında olduğundan kadın ve erkek grubunun Görsel Okuryazarlık Becerisi ön test puanlarının normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Ancak her bir grupta (kadın =9; erkek =13) 15 kişiden az katılımcı olduğundan non-parametrik testlerden Mann-Whitney U testi kullanılarak erkek ve kadın grubunun Görsel Okuryazarlık Becerisi ön test puanları karşılaştırılmıştır.

Tablo 12: Öğrencilerin Ön Test Puanlarına İlişkin Cinsiyetlerine Göre Görsel Okuryazarlık Becerisi Düzeyleri

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	9	10.61	95.50	50.500	.593
Erkek	13	12.12	157.50		

Tablo 12 incelendiğinde; öğrencilerin cinsiyetleri ile görsel okuryazarlık düzeyleri ($U=50.500$, $p>.05$) arasında ön test puanlarına göre, anlamlı farklılık bulunmadığı görülmektedir. Bu durum başlangıçta kız öğrencilerin, erkek öğrencilerle yakın görsel okuryazarlık becerisine sahip olduğunu göstermektedir. Günümüzde artık görseller hayatımızın her alanında etkili olduğu için, hem kız hem de erkek öğrencilerin görsellere ilgisi yakındır. Çünkü görselleri anlamlandırmaya çalışmak, verilen mesajları algılamak artık her insan için bir ihtiyaçtır. Grupların ön test puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığından araştırmanın üçüncü alt problemine yanıt aranması için grupların son test puanları karşılaştırılmıştır.

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleri uygulanan grubun görsel okuryazarlık becerisi düzeyi cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” probleminin incelenmesi için kadın ve erkek gruplarının son test puanlarının normal dağılıma uygun olup olmadığı test edilmiştir. Bunun için Öğrencilerin Görsel Okuryazarlık Düzeyini Belirleme Ölçeği’nden alınan son test puanların Kurtosis (basıklık) ve Skewness (çarpıklık) değerlerine bakılmıştır.

Tablo 13: Öğrencilerin Görsel Okuryazarlık Düzeyini Belirleme Ölçeğinden Cinsiyet Değişkenine Göre Son Testten Almış Oldukları Puanların Kurtosis ve Skewness Değerleri

Cinsiyet	N	Kurtosis	Skewness
Kız	9	1.142	-1.155
Erkek	13	2.282	-1.724

Tablo 13’de görüldüğü gibi; puanlara ilişkin çarpıklık ve basıklık değeri -1 ve +1 arasında değişmemektedir. Bu durum, ölçeğin son testte cinsiyet değişkeninden elde edilen puanların basıklık ve çarpıklık değeri açısından normal dağılıma uymadığını belirtir. Bu nedenle araştırmanın üçüncü alt probleminin çözümünde parametrik olmayan testlerden “Mann Whitney U” testinin kullanılması uygun görülmüştür.

Tablo 14: Öğrencilerin Son Test Puanlarına İlişkin Cinsiyetlerine Göre Görsel Okuryazarlık Becerisi Düzeyleri

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	9	10.44	94.00	49.000	.523
Erkek	13	12.23	159.00		

Tablo 14’te görüldüğü gibi, öğrencilerin cinsiyetleri ile görsel okuryazarlık düzeyleri ($U=49.000, p>0.05$) arasında son test puanlarına göre de, anlamlı farklılık göstermemiştir. Bu durum kız öğrencilerin, erkek öğrencilerle yakın görsel okuryazarlık becerisine sahip olduğunu son test puanlarıyla da göstermektedir. Kız öğrenciler de ($\bar{X}=4.01$) en az erkek öğrenciler ($\bar{X}=4.05$) kadar internetle ilgilenmekte, çevrelerinde gördükleri görsellerden etkilenmektedirler. Dolayısıyla erkek ve kız öğrenciler arasında cinsiyet yönünden görsel okuryazarlık becerisi benzerdir şeklinde yorum yapılabilir.

Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleri uygulanan grubun TV seyretme sıklığına göre görsel okuryazarlık düzeyi anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde belirtilmiştir. Kişi sayısı yeterli olmadığı için “bir saatten daha fazla TV izleyenler” ve “bir saatten az TV izleyenler” olmak üzere gruplar birleştirilmiştir. Ardından Mann Whitney U Testi uygulanmıştır. Bu testten alınan puanlar; iki ilişkisiz örneklemden elde edilen puanların birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini belirlemektedir (Büyüköztürk, 2006, s. 155).

Tablo 15: Öğrencilerin Görsel Okuryazarlık Düzeyini Belirleme Ölçeğinden TV Seyretme Değişkenine Göre Ön Testten Almış Oldukları Puanların Kurtosis ve Skewness Değerleri

	N	Kurtosis	Skewness
1 saat ve daha fazlası	11	-.891	-.475
1 saatten az	11	1.970	-1.484

Tablo 15’te puanlara ilişkin çarpıklık ve basıklık değeri -1 ve +1 arasında değişmediği görülmektedir. Bu durumda, ölçeğin ön testte TV seyretme değişkeninden elde edilen puanların basıklık ve çarpıklık değeri açısından normal dağılıma uymadığı söylenebilir. Bu nedenle de, araştırmanın dördüncü alt probleminde parametrik olmayan istatistiksel tekniklerden “Mann Whitney U” testinin kullanılmasına karar verilmiştir.

Tablo 16: Öğrencilerin Ön Test Puanlarına İlişkin TV Seyretme Sıklığına Göre Görsel Okuryazarlık Becerisi Düzeyleri

TV İzleme	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
1 saat ve daha fazlası	11	9.59	105.50	39.500	.168
1 saatten az	11	13.41	147.50		

Tablo 16 incelendiğinde; yedinci sınıf öğrencilerinin ön test puanlarına göre televizyon seyretme sıklığı ile görsel okuryazarlık becerisi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ($U=39.500$, $p>.05$) görülmüştür. Grupların ön test puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığından araştırmanın dördüncü alt problemine yanıt aranması için grupların son test puanları karşılaştırılmıştır.

Tablo 17: Öğrencilerin Görsel Okuryazarlık Düzeyini Belirleme Ölçeğinden TV Seyretme Değişkenine Göre Son Testten Almış Oldukları Puanların Kurtosis ve Skewness Değerleri

	N	Kurtosis	Skewness
1 saat ve daha fazlası	11	-.487	-.756
1 saatten az	11	-.575	-.689

Tablo 17 incelendiğinde grupların basıklık (Kurtosis) ve çarpıklık (Skewness) değeri -1 ve +1 arasında değişmektedir. Bu değerler -1 ve +1 arasında olduğundan “1 saat ve daha fazla” TV izleyenler ile “1 saatten az” TV izleyenlerin Görsel Okuryazarlık Becerisi ön test puanlarının normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Ancak her bir grupta (1 saat ve daha fazlası =11; 1 saatten az =11) 15 kişiden az katılımcı olduğundan non-parametrik testlerden Mann-Whitney U testi kullanılarak grupların Görsel Okuryazarlık Becerisi son test puanları karşılaştırılmıştır.

Tablo 18: Öğrencilerin Son Test Puanlarına İlişkin TV Seyretme Sıklığına Göre Görsel Okuryazarlık Becerisi Düzeyleri

TV İzleme	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
1 saat ve daha fazlası	11	8.36	92.00	26.000	.023*
1 saatten az	11	14.64	161.00		

* $p<.05$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 18 incelendiğinde; yedinci sınıf öğrencilerinin son test puanlarına göre televizyon seyretme sıklığı ile görsel okuryazarlık becerisi arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($U=26.000$, $p<.05$) görülmüştür. Televizyon izleme sıklığına göre 1 saatten az izleyenlerin ($\bar{X}=4.59$) 1 saatten daha fazla izleyenlere göre ($\bar{X}=3.47$), görsel okuryazarlık düzeyi anlamlı düzeyde fazladır. Bu duruma göre; öğrencilerin görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleriyle ders almalarının ardından, televizyon daha az izleyen öğrencilerde başarının fazla olduğu görülmüştür. Bunun nedeninin, televizyonun hayal gücünü sınırlandırıyor olma durumu olduğu düşünülebilir. Televizyona daha az zaman ayıran öğrenciler, kendilerini geliştirecek çalışmalara daha çok zaman ayırabilirler. Kitap okumak, internette araştırma yapmak, dışarıda zaman geçirmek, spor yapmak bunlar arasında sayılabilir. Televizyon karşısında çok uzun saatler geçirmek, gençler için kimi zaman olumlu sonuçlar doğurmamaktadır. Bu nedenle, öğrencilerin zamanı verimli geçirmesine hem öğretmenlerin hem de velilerin dikkat etmesi gerekmektedir.

Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın beşinci ve son alt problemi; “Görsel okuryazarlık becerisi etkinliklerine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir. Araştırmanın bu bölümünde; nitel

araştırmaya ait elde edilen sonuçlar incelenmiştir. Çalışmanın gerçekleştirildiği Türkçe öğretmenleriyle görüşülerek başarılı, orta seviyede başarısız seviyelerde olan, iki okuldan beşer öğrenci tespit edilmiştir. Öğrencilerle görüşmeler hem pilot uygulamanın yapıldığı okuldan beş öğrenciyle, hem de asıl uygulamanın yapıldığı okuldan beş öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Ayrıca her iki okuldan toplam dört Türkçe öğretmeniyle görüşme yapılmıştır. Araştırmacı yarı yapılandırılmış görüşmeleri kendisi gerçekleştirmiştir. Görüşmeler ses kaydına alınmıştır. Daha sonra bu görüşmeler dinlenerek yazıya geçirilmiştir.

Öğretmenlerle Yapılan Görüşmelerin Değerlendirilmesi

Hüseyin Akif Terzioğlu Ortaokulu'nda üç erkek ve iki kadın öğrenciyle görüşme yapılmıştır. Öğrencilerin isimleri kullanılmamış, erkekler için 1E, 2E şeklinde isim verilirken, kadın öğrenciler için 1K, 2K olarak adlandırma yapılmıştır. Görüşmelerin nitel analizi için, öğrencilere yöneltilen sorulardan önce temalar belirlenmiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaplardan da bu temalara ilişkin kodlar çıkarılmıştır. Bu tespitler yapılırken uzman görüşü alınmıştır. Her iki araştırmacı bu kodlamaları yaptıktan sonra, güvenilirlik hesaplaması yapılmıştır. Miles ve Huberman (1994'ten akt: Creswell, 2013)'ın tespit etmiş olduğu güvenilirlik formülüyle karşılaştırılmıştır. Araştırmanın güvenilirliği hesaplanmıştır.

Güvenirlik = Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı = $42 / (42 + 9) = 0,82$ Yapılan çözümlemelerin ardından, araştırmanın güvenilirliği .82 olarak hesaplanmıştır. Miles ve Huberman (1994'ten akt: Creswell 2013)'a göre bir araştırmanın güvenilir sayılabilmesi için kodlama güvenilirliğinin en az .80 seviyesinde uyum göstermesi gerekmektedir.

Tablo 19: Görsellerden Yararlanma

- a) İnternetteki görseller (1E)
- b) Videolar (1E,3K)
- c) Programlar (1E)
- ç) Öğretmen kaynakları (Fotokopi) (1E, 3K, 4E)
- d) Kitaplardaki görseller (Metinlerdeki) (1E, 5E)
- e) Farklı materyaller (2K)

Öğrenciler Türkçe derslerinde görsellerden zaman zaman yararlandıklarını ancak bunun çok sık olmadığını belirtmişlerdir. Daha çok birlikte sürdürdüğümüz derslerde kullandığımız görsellerin neler olduğundan bahsetmişlerdir. En çok araştırmada kullanılan fotokopilere dikkat çekerken, kitaptaki görsellerden ve videolardan yararlandığımızı söylemişlerdir. Ayrıca farklı materyaller, farklı bilgisayar programları ve internetteki görselleri kullandığımızı eklemişlerdir.

“00:19-00:34:Öğretmen daha iyi anlatmak için bazı görseller, yani videolardan yararlanıyor. Onlardan daha iyi anlayabiliyoruz. Bir de dağıttığı fotokopilerdeki resimlerden, daha dikkat çekici, daha merak uyandırıcı oluyor. O yüzden daha da dikkatimi çekiyor o dersi dinlemek.” (3K).

Tablo 20: Uygulamaya İlişkin Görüşler

- a) Görsellerin faydalı olması (1E)
- b) Videoların faydalı olması (1E)
- c) Eğlenceli olması (1E, 3K, 4E, 5E)
- ç) Fotokopilerin faydalı olması (1E)
- d) Bilgisayar kullanılmasının yararlı olması (2K)
- e) Daha akılda kalıcı olması (2K)
- f) Öğretici olması (3K)
- g) Hayal gücünü geliştirici olması (3K)
- h) Farklı bakış açısı olması (3K)
- İ) Karikatür kullanımı (5E)
- i) Farklı şeyler öğrenilmesi (5E)
- j) Bilemediklerini sorma olanağı (5E)

Öğrencilerin görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleriyle işlenen Türkçe derslerinin uygulanmasıyla ilgili olarak, en sık karşılaşılan görüşleri dersin daha eğlenceli geçtiği düşüncesidir. Etkinliklerde kullanılan videoların, fotokopilerin, karikatürlerin faydalı olduğunu belirtmişlerdir. Farklı bakış açısıyla dersin işlendiğini, bu nedenle de derste öğrendiklerinin daha kalıcı olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca derste bilmediklerini sorma imkânı bulduklarını ve dersin hayal gücünü geliştirdiğini belirtmişlerdir.

“00:44-00:58: Yani şu ana kadar birlikte sürdürdüğümüz derslerde sizin de yaptığınız fotokopilerdeki görsellerden çok faydalandık. Yaptığınız videolardan ya da öğrendiğimiz şeyler de çok iyi oldu bence. Yaptığınız görseller de.” (1E)

Tablo 21: Uygulamanın Etkileri ve Sebepleri

- a) Etkili olması (1E, 2K, 3K, 4E, 5E)
- b) Farklı kaynakların kullanılması (1E)
- c) Görsellerin kullanılması (1E, 3K)
- ç) Videoların kullanılması (1E)
- d) Farklı etkinliklerin olması (2K, 4E, 5E)
- e) Bilgisayar kullanılması (2K)
- f) Fotokopilerin kullanılması (2K)
- g) Farklı öğretmenle ders işlemek (5E)

Öğrenciler araştırmacıyla birlikte işlenen Türkçe derslerinin etkili geçip geçmediği sorusuna “etkili geçti” şeklinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerin çoğunluğu etkili geçmesinin nedenini ise; farklı etkinliklerin kullanılması olarak açıklamıştır. Ayrıca bilgisayarın, fotokopilerin, videoların ve görsellerin kullanılmasının da etkili olmasını sağladığını söylemişlerdir. Farklı bir öğretmenle ders işlenmesinden dolayı etkili olduğunu düşünen bir öğrenci vardır.

“01:25-01:35: Evet geçti. İşte farklı kaynaklardan, görsellerden ya da video tarzı şeylerden yararlandığımız için eğlenceli geçti. Bu yüzden de bir şeyler öğrenmiş olduk” (1E)

Tablo 22: Öneriler

- a) Yok (1E, 2K, 3K, 4E, 5E)
- b) Devamını bekliyor (3K, 5E)
- c) Süre arttırılabilir (2K)

Öğrencilere eklemek istedikleri başka bir şey ya da bir önerileri olup olmadığı sorulduğunda bir önerileri bulunmadığını söylemişlerdir. Bu şekilde görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleriyle derslerin devamının etkili öğrenme için iyi olacağını söyleyen iki öğrenci vardır. Genel olarak öğrenciler dersleri etkili ve eğlenceli bulmuşlardır. Ayrıca görsellerle işlendiğinde öğrendikleri bilgilerin kalıcı ve dikkat çekici olduğunu belirtmişlerdir. Dersler süresince karşılaştıkları sıkıntıların sınıfın kalabalık olmasından kaynaklandığını, zaman zaman gürültü olabildiğini söylemişlerdir. Ders süresinin arttırılabileceğini söyleyen bir öğrenci vardır. Ancak genel olarak bir sıkıntı yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.

“01:21-01:29: Sıkıntılar arkadaşlarımızın fazla konuşmasıyla dersin dikkatini bozması oldu.” (2K)

Ömer Mart Ortaokulu öğrencileriyle yapılan görüşmelere 3 erkek ve 2 kız öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerle yapılan görüşmelerin analizleri de eğitimci bir uzmanla birlikte araştırmacı tarafından tamamlanmıştır.

Tablo 23: Görsellerden Yararlanma

- a) Ders kitapları (1E, 5E)
- b) Kaynak kitaplar (1E, 5E)
- c) Projeksiyon (1E, 5E)
- ç) Fotoğraf (1E)
- d) Resimler (2K, 3E, 4K)
- e) Çizimler (2K, 3E)

Öğrenciler Türkçe derslerinde kullandıkları görsellerin, ders kitapları, kaynak kitaplardan elde edilen görseller olduğunu söylemişlerdir. Projeksiyondan görseller yansıtıldığını ifade etmişlerdir. Resimlerin, fotoğrafların ve çizimlerin kullanıldığına dikkat çekmişlerdir.

“00:21-00:49: Görsellerden yararla yararlanınca, mesela bizim öğretmenimiz artık görsel olarak anlatıyor. Mesela örnek vereceğim. Ünlü düşmesinde, iki ünlüyü seçiyor. Örnek vereyim, Serenay, biz şimdi 7. sınıftayız, 7. kattan atlatıyor ve ünlü düşmesi olmuş oluyor. Bunu da, bunu da defterimize görsel olarak çiziyoruz. İyi şekilde yararlanıyoruz.” (3E)

Tablo 24: Uygulamaya İlişkin Görüşler

- Eğlenceli olması (1E, 2K, 3E, 4K)
- Yeni bilgiler kazanılması (1E)
- Eğitici olması (2K)
- Dikkat çekici (2K)
- Okumaya ilgiyi arttırması (2K, 3E)
- Güzel olması (4K)
- Daha iyi anlamayı sağlaması (4K)
- Konuları daha pekiştirici (5E)

Öğrencilerin çoğu derslerin eğlenceli geçtiği görüşündedir. Okumaya ilgiyi arttırdığını düşünen 2 öğrenci vardır. Ayrıca dikkat çekici, eğitici olması, daha iyi anlamayı sağlaması derslerde kullanılan etkinlikler hakkında düşünülen diğer görüşler arasındadır. Bir öğrenci de daha iyi anlamayı sağladığını söylemiştir.

“00:55-01:10: İy, birlikte sürdürdüğümüz dersler hakkındaki görüşlerim; çok eğlenceli olduğu, çok güzel zaman geçirdim. Ayrıca Türkçeyle de ilgiliydi bu etkinlikler. Ben açıkçası sevdim etkinliklerinizi.”(3E)

Tablo 25: Uygulamanın Etkileri ve Sebepleri

- Etkili (1E, 2K, 3E, 4K, 5E)
- Kitap okuma (1E)
- Birçok etkinlik olması (2K)
- Metin soruları (3E)
- Çizimler (3E)
- Dikkat çekici olması (3E)
- Türk dilini öğrenmeyi sağladı (4K)
- Daha çok görsele dayalı olması (5E)
- Okumaya ilgi arttırması (5E)

Öğrenciler derslerin etkili geçip geçmediği sorusuna “etkili geçti” cevabını vermişlerdir. Etkili geçmesinin sebebi olarak; çizimleri, daha çok görsele dayanmasını, etkinliklerin çok olmasını göstermişlerdir. Ayrıca dersler sayesinde okumaya ilginin arttığına dikkat çekmişlerdir. Türk dilini daha iyi öğrendiklerini söylemişlerdir. Kitap okuma ve metin okuma çalışmalarının olmasının da etkili olma nedenleri arasında olduğunu ifade etmişlerdir.

“02:03-02:10: Etkili geçti. Çünkü birçok şey yaptık yani. Bu boşa geçmedi ders. Hani, etkinlikler yaptık. Metin okuduk.” (2K)

Tablo 26: Öneriler

Yok (1E, 2K, 3E, 4K, 5E)
Devamını bekliyor (2K)

Öğrencilere bir önerileri olup olmadığı sorulduğunda olmadığını belirtmişlerdir. Bir öğrenci derslerin bu şekilde devam etmesini istemiştir. Öğrenciler derslerin bu şekilde daha eğlenceli geçtiğini düşünmektedirler. Sürekli aynı şekilde işlenen Türkçe derslerinin bir çekici yanı olmadığı görüşündedirler. Oysa bu şekilde görsel okuryazarlık etkinlikleriyle ders işlenmesi onların hem bu becerilerini geliştirebilmiş, hem de okumaya olan tutumlarını da olumlu yönde etkilemiştir.

“02:45-03:00: Yedinci sınıfta yok. Yani artık Türkçe dersi deyince, çoğu kişinin aklına artık yazı yazmak, konu yazmak, defteri doldurmak geliyor. Ama bu tür görsel etkinlikler onu arka plana atıp, daha çok öne çıkıyor. Daha eğlenceli kılıyor dersi.” (3E)

Araştırmacı bir eğitim uzmanıyla görüşmelerin analizini yapmıştır. Buna göre;

Güvenirlilik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) = 34/(34+8)=0,80. Yapılan çözümlemelerin ardından, araştırmanın güvenirliliği .80 olarak hesaplanmıştır. Miles ve Huberman (1994’ten akt: Creswell 2013)’a göre bir araştırmanın güvenilir sayılabilmesi için kodlama güvenirliliğinin en az .80 seviyesinde uyum göstermesi güvenirlilik için aranan değerdir.

Öğretmenlerle Yapılan Görüşmelerin Değerlendirilmesi

Araştırmanın gerçekleştirildiği sınıfların Türkçe öğretmenleriyle de araştırmacı görüşme yapmıştır. Görüşmeler uzman görüşü alınarak analiz edilmiştir. İki kadın iki erkek öğretmenle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Miles ve Huberman (1994’ten akt: Creswell: 2013)’ın ortaya koyduğu güvenirlilik formülüyle karşılaştırılarak güvenirliliği hesaplanmıştır.

Güvenirlilik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) = 42/ (42 + 10) = 0,80. Yapılan çözümlemelerin ardından, araştırmanın güvenirliliği .80 olarak hesaplanmıştır. Miles ve Huberman (1994’ten akt: Creswell 2013)’a göre bir araştırmanın güvenilir sayılabilmesi için kodlama güvenirliliğinin en az .80 seviyesinde uyum göstermesi gerekmektedir.

Tablo 27: Görsellerden Yararlanma

Görsel okuma (1E)
Öğretmenin hazırladığı görseller (1E)
Öğrencilere yaptırılan görseller (1E)
Ders kitabındaki resimler (2E, 3K)
Görselleri yorumlatma (2E, 3K)
Sınıfa görsel getirme (2E)
Projeksiyon (3K)
Haritalar (3K)
Konuşma ve yazma etkinliklerinde kullanma (4E)

Öğretmenler görsellerden derslerinde yararlanmaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerle görsel okuma çalışmaları yaptıklarını, konuşma ve yazma etkinliklerinde görselleri kullandıklarını söylemişlerdir. Kendilerinin de zaman zaman görsel hazırlayarak derse geldiklerini, kimi zaman da öğrencilerinden görsel hazırlamalarını istediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca ders kitabındaki görsellerden, haritalardan, projeksiyondan yararlandıklarını söylemişlerdir.

“Metin ve tema girişlerinde görsel okuma yaptırıyorum. Konunun zihinde canlandırılabilmesi ve daha iyi pekiştirilmesi için, konunun gerektirdiği görselleri hazırlayıp ders içinde kullanıyorum. Gerektiğinde öğrencilere bununla ilgili ödev ve görevler veriyorum.” (1K)

Tablo 28: Görsel Okuryazarlık Kazandırma Eğitimi

Üniversitede (1K)
Almadı (2E, 3K, 4E)

Öğretmenlerden sadece bir tanesi üniversitede okurken, Türkçe I dersi kapsamında görsel yorumlama dersi aldığını söylemiştir. Diğer öğretmenler görsel okuryazarlık becerisini kazandırma konusunda herhangi bir eğitim almadıklarını söylemişlerdir.

“Üniversitede Türkçe öğretimi dersinde verilen görsel yorumlama dışında ayrıca bir eğitim almadım. Kendi araştırma ve çabalarım ile öğrendiğim şekilde uyguluyorum.” (1K)

Tablo 29: Görsel Okuryazarlık Kazandırmada Yaşanan Sıkıntılar

Okulların teknik ve fizikî yetersizlikleri (1K)
Müfredat ve sınav hazırlıkları nedeniyle zaman sıkıntısı (1K)
Öğretmenlerin bu konudaki bilgisizliği (1K)
Öğrencilerin yeterince kitap okumaması (2E)
Öğrencilerin sözcük dağarcıklarının zayıf olması (2E)
Öğrenciler görselleri derinlemesine incelemiyor (3K)
Akran zorbalığı (3K)
Öğrencilerin kendi bakış açılarını yansıtmaması (3K)
İşitsel ve kinestetik olan çocuklardaki sıkıntılar (3K)
Görmek ve bakmak arasındaki farkı oturtamamaları (3K)
Empati kuramama (3K)
Öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyelerindeki yetersizlik (4E)
Görseller üzerine konuşup yazamamaları (4E)
Görsel okuryazarlığa zaman ayrılmaması (4E)
Test ve hazırcı cevap sorularının fazla olması (4E)

Öğretmenlere sorulan “Görsel okuryazarlık becerisini kazandırma konusunda yaşadığımız sıkıntılar nelerdir?” sorusuna öğretmenler en başta okulların teknik ve fiziksel yetersizlikleri olmasını söylemişlerdir. Müfredatı yetiştirme sıkıntısı ve sınavlara hazırlık nedeniyle derslerde görsellere fazla zaman ayıramadıklarını açıklamışlardır. Ayrıca öğretmenler, kendilerini de eleştirerek, bu konuda yeteri kadar bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler açısından ise; öğrencilerin yeterince kitap okumaması bir başka sıkıntıyı oluşturmaktadır. Öğrenciler akran zorbalığı dediğimiz durumdan dolayı arkadaşlarından görecekları tepkilerden de çekinebiliyorlar. Yorum yapmaktan, hayallerini dile getirmekten de çekinebiliyorlar. Öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyesinin yetersiz olması ise bir başka sebeptir.

“Okullardaki teknik ve fiziki imkânların yetersizliği sıkıntı yaratabiliyor. Ayrıca yetiştirilmesi gereken müfredat sınav hazırlıkları (deneme sınavları, TEOG) nedeniyle pek yer veremiyoruz. Ayrıca bununla ilgili hizmet içi kursların geliştirilmesi ve bizim daha donanımlı hale gelmemiz gerekiyor. Kendi çabamızla bir yere kadar kullanabiliyoruz. Öğrenciler açısından değerlendirecek olursak: Onlar internet çocuğu olduğu için yerine göre görsel okuryazarlığı bizden daha iyi kullanıyor ya da uyum sağlayabiliyorlar.” (1K)

Tablo 30: Görsel Okuryazarlık Önemli Mi? Neden?

Evet (1K, 2E, 3K, 4E)
Kalıcı öğrenme sağlaması (1K,2E)
İlgi çekici olması (1K,3K)
Öğrenci katılımı sağlaması (1K)
Düşünce ufkunu genişletmesi (2E)
Görsellerin unutulmaması (2E)
İlk algılama noktası olması (3K)
Hayatı anlamak (4E)
Olayları gözlemlemek (4E)
Kimliğimizi yansıtmak (4E)

Öğretmenler görsel okuryazarlık becerisinin önemli olduğunu düşünmektedir. Bunun nedenlerini ise şöyle sıralamışlardır: Görsel okuryazarlık kalıcı öğrenme sağlamaktadır. İlgi çekicidir, derse katılımı sağlar ve düşünce ufkunun genişlemesine yardım olmaktadır. Görsellerin hatırlanması daha kolaydır. Hayatı anlamayı kolaylaştırmaktadır. Olayların daha iyi gözlemlenmesine yardımcı olur.

“Evet. Konuların daha kalıcı bir şekilde öğrenilmesinde ilgi çekici bir unsur olarak kullanılabiliyor ve derse öğrenci katılımı artıyor.”(1K)

Tablo 31: Öneri

Yok (3K,4E)
Okulların fiziki koşullarını ve müfredatları uygun hâle getirme (1K)
Ders kitaplarındaki görseller (2E)
Kitaplar dışındaki görseller (2E)

Öğretmenler görsel okuryazarlık becerisinin kazandırılması konusunda ders kitaplarının her sene yenilenmesi nedeniyle, görsellerin devamlılığının olmadığını söylemişlerdir. Ayrıca ders kitaplarındaki görsellerin yetersizliğini belirtmişlerdir. Ders kitapları dışında farklı görsellerden de yararlanılması gerektiğini düşünmektedirler. Okulların fizikî koşullarının yetersizliğine dikkat çekmişlerdir. Ders müfredatları ve materyalleri bu konuyla daha uyumlu olmalıdır. Sınav odaklı bir eğitim sisteminde, görsel okuryazarlık becerisinin ideal bir şekilde kullanılması oldukça güçtür.

“Görsel okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi için; okulların fiziki koşullarının uygun, ders müfredatlarının ve ders materyallerin bu konuya daha uyumlu ve kullanılabilir olması gerekmektedir. Maalesef görsel okuryazarlığın sınav odaklı bir eğitim sistemiyle ideal bir şekilde kullanılması mümkün olmuyor. Teşekkür ederim. Başarılar diliyorum.” (1K)

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada; ortaokul yedinci sınıf kademesinde görsel okuryazarlık becerisi için hazırlanmış olan etkinliklerin öğrencilerin görsel okuryazarlık becerileri ve okumaya karşı tutumları üzerinde etkisi olup olmadığı sorusuna cevap aranmıştır. Uygulanan görsel okuryazarlık becerisi etkinliklerinden sonra öğrencilerin görsel okuryazarlık becerisi düzeyinde anlamlı bir fark görülmemiştir. Ancak ortalamalara bakıldığı zaman deney gurubunun başarı puanının yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Aynı şekilde etkinlikler, öğrencilerin okuma alışkanlığına ilişkin tutumları üzerinde de anlamlı bir farklılık ortaya çıkarmamıştır. Yine ortalamalarda görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleriyle ders işlenen gurubun başarı puanının daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Öğrencilerin etkinlikleri incelenmiştir. Etkinliklere öğrencilerin istekli bir şekilde katıldıkları gözlenmiştir. Derslerin sonunda etkinliklerle öğrencilerin görsel okuryazarlık becerisiyle ilgili kendilerini geliştirdikleri

görülmüştür. Öğrenciler çalışmalarında farklı bakış açısıyla görselleri yorumlamaya çalışmışlar, kendileri okudukları metinlerden görsel üretmişlerdir.

Yapılan görüşmelerde gerek öğretmenler, gerek öğrenciler görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleriyle ders işlemenin öğrenmeyi olumlu yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Bilgilerin kalıcı bir şekilde öğrenildiğine ve derste dikkatin dağılmasını engellediğine dikkat çekmişlerdir. Öğrenciler görsellerle ders işlediklerinde anlamadıkları noktaları daha iyi öğrenebildiklerini söylemişlerdir.

Doğru (2014)'nın yapmış olduğu araştırmanın amacı, lisede görsel sanatlar dersinin öğrencilerin görsel okuryazarlık beceri düzeyi üzerinde etkisi olup olmadığını tespit etmektir. Bu çalışmada betimsel özellikler gösteren deneysel bir çalışmadır. Okulda görev yapan görsel sanatlar öğretmenleriyle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada deney ve kontrol grupları belirlenmiştir. Araştırma boyunca bu iki gruba uygulama yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; ortaöğretim 11. sınıf öğrencileri görsel sanatlar eğitimi alan öğrencilerin, almayan öğrencilerden görsel okuryazarlık düzeyleri konusunda belirgin bir farklılık olmadığı görülmüştür. Ancak uygulanan farklı bir başarı testine göre ise, öğrencilerin bölüm bazında dersi alan öğrencilerin dersi almayan öğrencilerden görsel okuryazarlık düzeyinde belirgin farklılıklar tespit edilmiştir. Bu da bizim çalışmamıza benzer sonuçlardır.

Bu araştırmanın sonucunda; görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleri uygulanan grup ile uygulanmaya grubun görsel okuryazarlık becerisi ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Okumaya karşı tutumları üzerinde de aynı şekilde anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmüştür. Ancak ortalamalarda deney grubu puanlarının yüksek olması, görsel okuryazarlık becerisi etkinliklerinin öğrencilerin görsel okuryazarlık becerilerine ve okumaya karşı tutumları üzerinde olumlu etkisinin olduğunu göstermektedir. Ayrıca öğrencilerin görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleriyle ders almalarının ardından, televizyonu daha az izleyen öğrencilerde başarının artmış olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin etkinlik çalışmalarındaki ilgileri ve çalışmadaki performansları görsel okuryazarlık becerisi konusunda yeterli düzeyde olduklarının işaretidir. Ayrıca öğretmenlerle ve öğrencilerle yapılan görüşmeler de görsellerin derslerin etkili geçmesinde yararlı olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Öneriler

1. Araştırmanın sonuçlarına göre; televizyon seyretme sıklığı ile görsel okuryazarlık becerisi arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Buna göre; televizyon daha az izleyen öğrencilerde başarının daha fazla olduğu görülmüştür. Öğrencilerin televizyon izleme sürelerine dikkat edilmelidir. Kitap okumaya ve diğer hobilerine zaman ayırmaları konusunda öğrenciler aileleri ve öğretmenleri tarafından teşvik edilebilir.

2. Öğrencilerin görsellerle ders işlendiğinde derse ilgileri artmıştır. Okulların fizikî şartları görsel okuryazarlık becerisine uygun etkinliklerin gerçekleştirilebilmesi için daha iyi hâle getirilmeye çalışılmalıdır.

3. Öğretmenlerin görsel okuryazarlık becerisi kazandırma konusunda hizmet içi eğitim almaları sağlanabilir. Böylece etkinlikler hazırlama konusunda ve derslerin görsellerle işlenmesi konusunda öğretmenler daha yeterli olacaktır. Yeterliliği artan öğretmenler öğrencilerine de bu konuda daha faydalı olabileceklerdir.

4. Görsel okuryazarlık becerisi üzerine sadece nitel ya da sadece nicel çalışmalar yapılabilir.

5. Araştırmamızda yedinci sınıflara uygun bir görsel okuryazarlık düzeyini belirleme ölçeği geliştirildi. Lise ve üniversite öğrencileri için de böyle bir ölçek geliştirme çalışması yapılabilir.

6. Araştırmamızda öğretmenlerin ve yedinci sınıf öğrencilerinin görsel okuryazarlık becerisi hakkındaki görüşleri alındı. Farklı bir çalışmada velilerle böyle bir görüşmeye yer verilebilir.

7. Araştırmamızdaki örneklem grubundan daha büyük gruplar üzerinde ve daha uzun süreli araştırmalar yapılabilir.
8. Araştırma sonuçları karşılaştırılarak, alan yazın bu konuda daha derinleştirilebilir.
9. Geleceğin öğretmenleri olarak yetişen Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği bölümü öğrencileriyle görsel okuryazarlık üzerine farklı bir eylem araştırması yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Anafarta, O. (2001), Görsel okur-yazarlık, üst kurmaca ve korku filmleri: yeni stalker filminde kendi-üzerine-düşünen-kurgu olgusunun değerlendirilmesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akçam, H. K. (2006), Görsel okumanın ilköğretim 5. sınıf bilgi verici metinlerde anlam kurmaya Etkisi, Ankara: Ankara Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Arslan R. ve Nalinci G. Z. (2014), Development of Visual Literacy Levels Scale in Higher Education. TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology, Volume: 13, Issue: 2, 61-70.
- Balun, H. (2008), İlköğretim I. kademedeki uygulanan görsel okuma ve görsel sunu öğrenme alanının Türkçe öğretiminde kazanımlara ulaşmadaki etkililiği (Bingöl-Elazığ-Diyarbakır örneği) (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Blanck, H. (2000), Antikçağda Kitap, Dost Kitabevi, Ankara.
- Büyüköztürk Ş., Çakmak E. K., Akgün Ö. E., Karadeniz Ş. ve Demirel F. (2014), Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Pegem Akademi, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2006), Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, Ankara, Pegem Yayıncılık.
- Can, A. (2014), SPSS İle Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Creswell, J. W. (2013), Nicel, Nitel ve Karma Yöntem Yaklaşımları, Araştırma Deseni, Çeviri Ed., Selçuk Beşir Demir, Eğiten Kitap Yayınları, Ankara.
- Doğru, A. G. (2014), Lise düzeyi görsel sanatlar dersinin, öğrencilerin görsel okuryazarlık becerilerinin gelişimine etkisi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Frey N. & Fisher D. (2010), Graphic novels: Composing with sequential Art In High School English And History, New England Reading Association Journal, Volume:45, Number:2, 9-15.
- Gerrard E. E. (2008), Picture books as visual literacy: the influence of illustrations on second graders' comprehension of narrative text (Master of arts), University of Maryland, USA.
- Golubieski, M. R. (2003), Teaching for visual literacy: critically deconstructing the visual within a democratic education (Doctor of philosophy), Miami University, Oxford, Ohio.
- Gömlüksiz, M. N. (2004), Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Bir Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 14, Sayı: 2, 185-195.
- Güldaş, G. (2012), İlköğretim 1. sınıf Türkçe kitaplarındaki görsel okuma etkinlikleri ile ilgili öğretmen görüşleri (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

- Günay, D. (2008), Görsel Okuryazarlık ve İmgenin Anlamlandırılması, Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi, ART-E 2008-01, 1-29.
- İpek, İ. (2003). Bilgisayarlar, Görsel Tasarım ve Görsel Öğrenme Stratejileri, The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET, 2, (3), 68-75.
- Kıran, I. (2008), İlköğretim 5. sınıf öğretmen ve öğrencilerinin görsel okuryazarlıkları üzerine bir araştırma (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Kuru, A. (2008), İlköğretim beşinci sınıf Türkçe dersi öğretim programında yer alan görsel okuma ve görsel sunu becerilerinin öğretmen görüşleri doğrultusunda incelenmesi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Lee, M.M. (2010), Working toward third space: visual literacy acquisition in art studio classrooms (Doctor of education), Faculty of The USC Rossier School of Education University of Southern California, United States.
- Manguel, A. (2004), Okumanın Tarihi, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Prensky, M. (2001), Digital Natives, Digital Immigrants, MCB University Press, Vol. 9, No: 5, October, 1-6.
- Robertson, M.S.M. (2007), Teaching Visual Literacy In These Condary English/Language Arts Classroom: An Exploration of Teachers' Attitudes, Understanding And Applicatio, 2 Ekim 2016 tarihinde <http://krex.kstate.edu/dspace/bitstream/handle/2097/269/MarthaRobertson?sequence=1> adresinden erişilmiştir.
- Şahin, Ç., Kıran I. (2012), İlköğretim 5. Sınıf Öğretmen ve Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlıkları Üzerine Bir Araştırma, Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 31, 363-381.
- Shurtleff, S. J. (2006), Visual literacy as a method of understanding texts in the language arts classroom: story boarding and video production, Yüksek Lisans Tezi. Kent State University College and Graduate School of Education, Health and Human Services.
- Tanrıverdi B. ve Apak Ö. (2013), Görsel Okuryazarlık Üzerine Bir İçerik Analizi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 26(1), 267-293.